

Sygn. akt I ACa 741/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Tomasz Ślęzak
Sędziowie :	SA Anna Bohdziewicz SO del. Ewa Solecka (spr.)
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa K. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Komendantowi Powiatowemu Policji w (...)

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 14 kwietnia 2015 r., sygn. akt I C 93/14

1) oddala apelację;

2) przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Częstochowie na rzecz adwokata M. P. wynagrodzenie w kwocie 3 321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, w tym podatek od towarów i usług w kwocie 621 (sześćset dwadzieścia jeden) złotych, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Ewa Solecka	SSA Tomasz Ślęzak	SSA Anna Bohdziewicz
----------------------	-------------------	----------------------

IACa 741/15

UZASADNIENIE

K. M. w pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa - Komendzie Powiatowej Policji w (...) wniósł o zasądzenie na jego rzecz za naruszenie dóbr osobistych kwoty 75.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz opublikowania przez pozwanego w (...) oświadczenia, iż Komenda Powiatowa Policji w (...) przeprasza K. M. za sporządzenie protokołu jego zatrzymania w dniu 23 lutego 2013 r. w taki sposób, że doszło do znieważania jego osoby poprzez posłużenie się w nim słowami „bezrobotna”, „oświadcza, że z przysługujących jej praw nie korzysta i niczego nie żąda”, „zdrowa bez widocznych zewnętrznych obrażeń ciała” i „odmówiła badania”.

Pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie:

oddalił powództwo;

przyznał od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Częstochowie) na rzecz adwokata M. P. kwotę 4.870,80 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu;

zasądził od powoda K. M. na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3960 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd oparł na następujących ustaleniach i zważeniach

W dniu 23 lutego 2013 r. M. S. telefonicznie powiadomiła dyżurnego Komendy Powiatowej Policji w (...), że na terenie masywu leśnego położonego w dzielnicy Z. - B. została zaatakowana przez mężczyznę, który początkowo żądał, aby się rozebrała, a następnie skradł jej torebkę. Niezwłocznie na miejsce zdarzenia skierowano patrole policyjne, które rozpoczęły penetrację terenu. W działaniach tych uczestniczyli również funkcjonariusze R. Ż. i P. L.. W pewnym momencie dostrzegli idącego leśną drogą powoda, który nie zareagował na kierowane do niego wezwania do zatrzymania się i zaczął uciekać. Funkcjonariusze podjęli za nim pościg. W trakcie zatrzymania powód stawiał czynny opór, szarpał funkcjonariuszy w wyniku czego uszkodził ich umundurowanie oraz groził im pozbawieniem życia. Po krótkiej chwili został jednak obezwładniony poprzez powalenie na podłoże i skucie kajdankami, po czym R. Ż. i P. L. przewieźli go radiowozem na miejsce gdzie przebywała M. S. wraz z częścią funkcjonariuszy uczestniczących w akcji. Następnie powód został przewieziony do Komendy Powiatowej Policji w (...), gdzie P. L. sporządził protokół jego zatrzymania. W protokole wskazano dane osobowe powoda, jego rysopis oraz przyczyny zatrzymania, tj. podejrzenie o to, że w dniu 23.02.2013 r. dokonał rozboju na szkodę M. S. oraz, że w tym samym dniu dokonał naruszenia nietykalności funkcjonariuszy dokonujących zatrzymania. W rubryce dotyczącej stanu zdrowia powoda wskazano „zdrowa bez widocznych obrażeń ciała”, a w dalszej części, że zatrzymany nie był badany przez lekarza „odmówiła badania”.

W skierowanym przeciwko powodowi akcie oskarżenia zarzucono mu, że:

-w dniu 23.02.2013 r. w (...) grożąc pozbawieniem życia i uszkodzeniem ciała M. S. i używając przemocy poprzez szarpanie za rękę i odzież zmuszał ją do zdjęcia odzieży działając w warunkach recydywy określonej w art. 64 § 1 k.k. tj. popełnienie przestępstwa z art. 191 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;

-w dniu 23.02.2013 r. w (...) przy użyciu przemocy na osobie M. S. poprzez szarpanie za rękę i odzież oraz kierowanie groźby uszkodzenia ciała i pozbawienia życia w/w zabrał w celu przywłaszczenia na jej szkodę torebkę z zawartością działając w warunkach recydywy wielokrotnej określonej w art. 64 § 2 k.k. tj. popełnienie przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 i § 5 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 64 § 2 k.k.;

-w dniu 23 lutego 2013r. w (...) przemocą poprzez szarpanie się z funkcjonariuszami Policji KPP Z. R. Ż. i P. L., odpychanie oraz kopiąc P. L. i używając wobec funkcjonariuszy groźby pozbawienia życia i uszkodzenia ciała zmuszał

w/w do odstąpienia od prawnej czynności służbowej zatrzymania, działając w warunkach recydywy określonej w art. 64§1 k.k. tj. popełnienie przestępstwa z art. 224 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2014 r., sygn. akt II K 379/13, Sąd Rejonowy wZ. uznał powoda za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów. Sąd Okręgowy w Częstochowie wyrokiem z dnia 20 października 2014 r., sygn. akt VII Ka 590/14, zmienił zaskarżony wyrok w zakresie opisu czynu i kwalifikacji prawnej określonych w jego punkcie drugim, przyjmując, że powód dopuścił się występku z art. 280 § 1 k.k. i inn. działając w warunkach recydywy. Wobec powoda orzeczono karę łączną w wymiarze 8 lat pozbawienia wolności.

Wobec takich ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że roszczenia powoda w zakresie ochrony jego dóbr osobistych są nieuzasadnione.

Powód upatrywał naruszenia swoich dóbr osobistych w zachowaniach podejmowanych wobec niego przez funkcjonariuszy Policji w trakcie zatrzymania w dniu 23 lutego 2013 r. oraz w celowym sporządzeniu protokołu zatrzymania w taki sposób, aby wskazywał on, że powód jest kobietą. W ocenie Sądu pierwszej instancji to, że pewne treści zawarte w protokole zatrzymania powoda sporządzonego w dniu 23 lutego 2013 r., zostały sformułowane w rodzaju żeńskim, nie mogło prowadzić do przyjęcia, że w ten sposób doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, w tym wypadku jego czci. Nic nie wskazuje na to, że sformułowania te zostały zamieszczone w protokole celowo, z zamiarem poniżenia powoda, ośmieszenia go czy też narażenia w przyszłości na negatywne konsekwencje ze strony osób współosadzonych, ani też, że sugerować miały, iż powód jest kobietą. Nie ma zatem podstaw do wnioskowania, jakoby doszło w ten sposób do naruszenia jego godności lub czci.

Powód w jednym z pism procesowych podniósł, iż treść protokołu zatrzymania doprowadziła do tego, że po jego osadzeniu w jednostce penitencjarnej został pobity przez współosadzonych i zmuszony do poddania się innej czynności seksualnej. Same te twierdzenia pozostają jednak w sprzeczności z pozostałymi okolicznościami przytoczonymi przez powoda, w których wywodził, że uprzednio nie znał treści protokołu zatrzymania i zapoznał się z nim dopiero 4.02.2014 r.

W ocenie Sądu Okręgowego powód nie wykazał, aby w trakcie działań podejmowanych wobec niego w dniu 23 lutego 2013 r. przez funkcjonariuszy Policji doszło do nieuzasadnionego użycia siły fizycznej czy też znieważenia jego osoby. Nawet same zeznania powoda na ten temat nie były konsekwentne i stanowcze, a ponadto nie korelowały z twierdzeniami, które podnosił w kolejnych pismach procesowych. Powód z jednej bowiem strony twierdził, iż jeszcze przed przewiezieniem do siedziby KPP w (...) był bity przez funkcjonariuszy którzy go „wywrócili na śnieg” „gnietli żebra”, by następnie stwierdzić, iż nie był poobijany i dlatego „ odmówił lekarza”. Podobnie początkowo opisał, iż w czasie pobytu w pomieszczeniach Komendy został kopnięty przez jednego z funkcjonariuszy w twarz, by po chwili stwierdzić, że „ w sumie mnie nie kopnął tylko musnął.”. Ostatecznie należało zatem przyjąć, iż nie były one wystarczającym dowodem okoliczności faktycznych przytaczanych przez powoda w toku niniejszego procesu.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że rozpoznając niniejszą sprawę był związany ustaleniami prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 11 kwietnia 2014 r. co do tego, że powód w dniu 23 lutego 2013 r. poprzez szarpanie za umundurowanie funkcjonariuszy Policji KPP w (...) R. Ż. i P. L., kopnięcie w nogę P. L. i odepchnięcie R. Ż. oraz poprzez używanie wobec nich gróźb pozbawienia życia zmuszał ich, jako funkcjonariuszy publicznych, do odstąpienia od prawnej czynności służbowej zatrzymania. Także świadek D. N. nie potwierdziła, aby powód po jego zatrzymaniu był traktowany w sposób uwłaczający jego godności czy też naruszający jego prawa jako osoby zatrzymanej. Wskazała, iż jej kontakt z powodem nastąpił w chwili, gdy po zatrzymaniu został przewieziony na miejsce uprzedniego zdarzenia z udziałem pokrzywdzonej przez funkcjonariuszy R. Ż. i P. L.. Następnie świadek uczestniczyła w przetransportowaniu powoda do Komendy Powiatowej Policji w (...) i przez pewien czas towarzyszyła mu w trakcie jego pobytu w tej jednostce.

W świetle powyższych dowodów zeznania powoda należało zatem uznać za niewiarygodne, co wykluczało ustalenie, że w toku jego zatrzymania doszło do opisywanych przez niego bezprawnych działań funkcjonariuszy Policji.

Z przedstawionych względów, Sąd Okręgowy oddalił powództwo w całości, na mocy art. 23 k.c. i art. 24 k.c. oraz art. 448 k.c. a contrario. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c.

Powód wniósł apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w części tj. w pkt 1 i 3. i zarzucając:

- naruszenie przepisów postępowania, które miały wpływ na treść orzeczenia a to:

art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż powód nie wywiązał się z obowiązku udowodnienia okoliczności z których wywodzi naruszenie dóbr osobistych podczas gdy zawnioskowane i przeprowadzone dowody potwierdzają zasadność powództwa,

2. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na naruszeniu przez Sąd zasady swobodnej oceny dowodów, prowadzące do ich dowolnej oceny i interpretacji w szczególności w zakresie oceny braku bezprawności działania po stronie pozwanej i sposobu naruszenia dóbr osobistych powoda przez pozwanego.

Mając na uwadze powyższe powód wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i zasądzenie na rzecz powoda kwoty 75 000 zł wraz z kosztami procesu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji i pozostawienie temu Sądowi orzeczenia o kosztach procesu,

2. zasądzenie na rzecz adw. M. P. kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych za II instancję, które to nie zostały pokryte tak w całości ani w części przez powoda.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył :

Apelacja była bezzasadna.

Wbrew wywodom skarżącego, Sąd pierwszej instancji nie naruszył zasady swobodnej oceny dowodów, albowiem prawidłowo i zasadnie przyjął, że powód nie sprostował ciężącemu na nim obowiązkowi wykazania naruszenia przez pozwanego dóbr osobistych K. M.. Podkreślić należy, że Sąd Okręgowy dokonał starannych, obszernych i wyczerpujących ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie. Treść przedmiotowego protokołu zatrzymania powoda z dnia 23 lutego 2013 roku była bezsporna, jako ustalona w oparciu o brzmienie dokumentu. Kwestia, czy taki sposób sporządzenia owego protokołu rzeczywiście naruszył dobra osobiste powoda podlegała sędziowskiej ocenie w kontekście przesłanek z art. 23 kc i art.24 kc i dotyczyła zastosowania prawa materialnego. Jeśli natomiast chodzi o drugą okoliczność faktyczną, na którą powoływał się powód twierdząc, iż spowodowała ona naruszenie jego dóbr osobistych, czyli kierowanie do niego przez policjantów obelżywych słów, ublizanie mu i naruszanie jego nietykalności cielesnej po jego zatrzymaniu w dniu 23 lutego 2013 roku, to stwierdzić należy, iż zarzut apelującego jakoby Sąd pierwszej instancji błędnie uznał, że okoliczność ta nie została przez powoda wykazana, był bezzasadny.

Zaakcentowania wymaga to, że Sąd Okręgowy zauważył i wziął pod uwagę w swych rozważaniach fakt, iż w realiach niniejszej sprawy udowodnienie przez powoda wskazywanych przez niego faktów dotyczących zachowania funkcjonariuszy Policji było utrudnione. Dlatego niezależnie od odniesienia się do zeznań R. Ż. i P. L., którzy dokonali zatrzymania powoda, a także D. N., która widziała powoda i miała z nim kontakt po tym jak wymienieni policjanci przekazali zatrzymanego innym funkcjonariuszom Komendy Policji w (...), (które to zeznania oceniać należało w kontekście tego, że to właśnie świadkom R. Ż. i P. L. przypisywane było niewłaściwe zachowanie wobec powoda), Sąd pierwszej instancji przeanalizował twierdzenia i zeznania K. M. dotyczące owych wydarzeń, słusznie wskazując, że powód relacjonował je w sposób sprzeczny i niekonsekwentny, przez co sam pozbawił się wiarygodności. Argumentacja Sądu Okręgowego przedstawiona w tym zakresie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zasługuje na aprobatę, co czyni zbędnym jej powielanie. Jak słusznie wskazał Sąd pierwszej instancji, zarówno ten Sąd, jak i Sąd Apelacyjny rozpoznając niniejszą sprawę związane były ustaleniami prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego

w Z. z dnia 11 kwietnia 2014 roku co do tego, że powód w dniu 23 lutego 2013 roku podczas zatrzymywania go przez policjantów R. Ż. i P. L. stawiał im czynny opór fizyczny, odpychając ich, kopiąc w nogę P. L., a ponadto wyzywał ich i kierował do nich groźby pozbawienia życia, chcąc zmusić ich do odstąpienia od prawnej czynności służbowej zatrzymania. Powód w swoich zeznaniach również nie kwestionował tego, że mimo iż widział policjantów w mundurach i słyszał jak wzywają go do zatrzymania się, zaczął uciekać. Przyznał też, że ubliżał im w trakcie zatrzymania „różnymi wulgarnymi słowami” (zeznanie powoda na rozprawie 31 marca 2015 r. - zapis na CD-k. 225). W tych okolicznościach zarzuty powoda, iż funkcjonariusze policji „wywrócili go na śnieg” lub „gnietli mu żebra szukając kominiarki”, nie dają podstaw do oceny, że takie działania wykraczały poza konieczne i uzasadnione sytuacją (pościg, zatrzymanie i przeszukanie osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa). Zastosowane wobec powoda środki przymusu, wiążące się z naruszeniem jego nietykalności cielesnej nie były zatem bezprawne, jak prawidłowo stwierdził Sąd Okręgowy, wskazując na treść art. 16 ust. 1 w zw. z art. 11 pkt 10 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji oraz art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z 24 maja 2013 roku o ośrodkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Biorąc pod uwagę dynamiczny i gwałtowny przebieg zdarzenia związanego z pościgiem za powodem i zatrzymaniem go, nie mogły się ostać twierdzenia K. M. o naruszeniu jego dóbr osobistych przez skierowanie do niego gwałtownych, obraźliwych słów przez zatrzymujących go funkcjonariuszy, których on sam w tym samym czasie wulgarnie wyzywał i groził im śmiercią. W orzecznictwie sądowym przesądzonym jest, że nie może powoływać się na naruszenie swych dóbr osobistych osoba, która w taki sam sposób narusza dobra osobiste tego, do którego kieruje roszczenie oparte na art. 24 k.c.

Gdy chodzi o tę część zarzutów powoda, zgodnie z którą miał on być znieważony i kopnięty w twarz przez nieustalonego co do tożsamości funkcjonariusza policji w czasie pobytu w Komendzie Policji w (...), to i w tym przypadku Sąd Okręgowy słusznie przyjął, że okoliczność ta nie została wykazana. Sąd ten oparł się przy takiej ocenie nie tylko na treści zeznań świadka D. N., lecz także na niekonsekwencji i sprzeczności w relacjach samego powoda. Argumentacja Sądu pierwszej instancji w tym zakresie przysługuje na podzielenie, nie ma zatem potrzeby by ją ponownie przytaczać.

Nie miał racji skarżący zarzucając Sądowi pierwszej instancji błędną ocenę, iż treść protokołu zatrzymania powoda z dnia 23 lutego 2013 roku naruszyła jego dobra osobiste. Nie ma podstaw, by w świetle kryteriów obiektywnych uznać, iż wypełnienie kilku rubryk druku protokołu odnoszącymi się do powoda określeniami w formie żeńskiej („bezrobotna”, „zdrowa”, „odmówiła badania”) mogło naruszyć jego cześć lub godność. Zwrócić należy uwagę na to, że w innych rubrykach dokumentu sporządzający go P. L. użył prawidłowej, męskiej formy pisząc, że powód jest „szczupły”, że powodem zatrzymania jest podejrzenie o to, iż powód „dokonał” rozboju i „dokonał” naruszenia nietykalności policjantów. Istotne jest także to, że w protokole określano także powoda jako „osobę” (zatrzymaną, podejrzaną), co implikowało połączenie z żeńskimi formami słów w konkretnym zdaniu. Powoduje to, iż racjonalny, przeciętny odbiorca treści zawartej w przedmiotowym protokole nie ma wątpliwości, że określenia mające żeńską końcówkę wpisane tam zostały w wyniku oczywistego błędu, nie poddają zatem w wątpliwość płci męskiej powoda, a tym samym nie godzą w jego dobra osobiste.

Prawidłowo wskazał w tym kontekście Sąd Okręgowy, że powód nie wykazał, aby doznał pokrzywdzenia w wyniku tego, jak sporządzony został protokół jego zatrzymania. Zeznając w niniejszej sprawie powód stwierdził tylko, że „obrazził się” na to, iż w protokole napisano o nim „bezrobotna”. Równocześnie stwierdził, że zapoznał się z treścią protokołu po upływie roku od jego sporządzenia (zeznanie powoda na rozprawie 31 marca 2015 r. 00:53:04- zapis na CD-k. 225), co wcześniej podał także w piśmie procesowym z 23 lipca 2014 r. (pismo-k.74-78 akt). Słusznie zatem uznał Sąd pierwszej instancji, iż niewiarygodny jest zawarty w tymże piśmie opis, jakoby po osadzeniu go w areszcie śledczym K. M. został pobity i zmuszony do czynności seksualnej przez współosadzonych - właśnie na skutek „wypisanego po żeńsku” (jak określił to powód), protokołu jego zatrzymania, skoro wówczas nie tylko innym osadzonym lecz samemu powodowi treść protokołu nie była jeszcze znana.

Tak więc, zarzuty apelacji powoda były bezpodstawne, a zaskarżony wyrok uznać należy za słuszny, stanowiący wynik właściwie dokonanych ustaleń faktycznych i prawidłowego zastosowania prawa materialnego.

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację jako bezzasadną. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej w instancji odwoławczej przyznane zostały na podstawie §2 ust. 3 w zw. z § 6 pkt.6 w zw. z § 13 ust.1 pkt.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j.Dz.U. z 2013 r., poz.461). Nie było podstaw do powiększenia stawki za czynności adwokackie o koszty dojazdu do sądu, których pełnomocnik powoda z urzędu nie tylko nie wykazał, ale nawet nie wskazał kwotowo, albowiem zgodnie z § 19 pkt. 2 powołanego wyżej rozporządzenia, koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa obejmują poza opłatą tylko niezbędne, udokumentowane wydatki adwokata.

SSO Ewa Solecka SSA Tomasz Ślęzak SSA Anna Bohdziewicz